

Lagrådsremiss

Regressrätt för staten i samband med bekämpning av djursmittor

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 21 februari 2013

Eskil Erlandsson

Mats Wiberg
(Landsbygdsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att det i epizootilagen (1999:657) respektive zoonoslagen (1999:658) införs en bestämmelse om rätt för staten att träda in i en ersättningsmottagares rätt till skadestånd om staten betalat ersättning för kostnader eller förluster som också varit ersättningsgilla på skadeståndsrättslig grund (s.k. regressrätt). Dessutom föreslås vissa justeringar i reglerna om ersättning i epizooti- och zoonoslagstiftningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Lagtext	4
2.1	Förslag till lag om ändring i epizootilagen (1999:657)	4
2.2	Lag om ändring i zoonoslagen (1999:658)	5
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Nuvarande förhållanden	7
4.1	Gällande bestämmelser	7
4.1.1	Epizootilagen	8
4.1.2	Zoonoslagen	8
4.1.3	Andra lagar på området	10
4.2	Kostnader för bekämpning av djursmittor	10
4.3	Högsta domstolens avgörande i fråga om regressrätt	10
5	Överväganden och förslag	11
5.1	Införande av regressrätt för staten	11
5.2	Rätt att återkräva för högt utbetalda belopp	18
5.3	Reglering av ersättning i zoonoslagen	19
5.4	Ikraftträdande- och övergångsregler	19
6	Konsekvenser	20
6.1	Syftet med lagändringarna och alternativa lösningar	20
6.2	Kostnader och konsekvenser	20
7	Författningskommentar	21
7.1	Förslag till lag om ändring i epizootilagen (1999:657)	21
7.2	Förslag till lag om ändring i zoonoslagen (1999:658)	22
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Införande av regressrätt för staten i samband med bekämpning av djursmittor Ds 2012:43	23
Bilaga 2	Lagförslag i promemorian Införande av regressrätt för staten i samband med bekämpning av djursmittor (Ds 2012:43)	24
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (Ds 2012:43)	27

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i epizootilagen (1999:657),
2. lag om ändring i zoonoslagen (1999:658).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i epizootilagen (1999:657)

Härigenom föreskrivs att det i epizootilagen (1999:657) ska införas två nya paragrafer, 16 a och 16 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 a §

Regeringen får meddela föreskrifter om återbetalning av ersättning som har betalats ut felaktigt eller med ett för högt belopp.

16 b §

Om ersättning enligt 15 § betalas till någon som är berättigad till skadestånd inträder staten i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd med anledning av skadan, till den del skadan omfattas av ersättningen och med högst det utgivna beloppet.

Staten inträder dock i rätten till skadestånd endast om det utgivna beloppet enligt första stycket överstiger det prisbasbelopp som enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken gällde vid den tidpunkt då skadan inträffade.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2.2 Lag om ändring i zoonoslagen (1999:658)

Härigenom föreskrivs att det i zoonoslagen (1999:658) ska införas två nya paragrafer, 11 a och 11 b §§, samt närmast före 11 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning

11 a §

Ersättning av statsmedel kan lämnas till den som på grund av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna lag har drabbats av

1. kostnad eller förlust genom att djur avlivas eller att djur och djurprodukter samt avfall och annat material oskadliggörs,

2. kostnad på grund av smittrening utöver normal rengöring,

3. kostnad för särskilda åtgärder i samband med slakt,

4. produktionsbortfall, eller

5. kostnad eller förlust i annat fall om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer finner att det finns särskilda skäl.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om ersättning.

11 b §

Om ersättning enligt 11 a § betalas till någon som är berättigad till skadestånd inträder staten i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd med anledning av skadan, till den del skadan omfattas av ersättningen och med högst det utgivna beloppet.

Staten inträder dock i rätten till skadestånd endast om det utgivna beloppet enligt första stycket överstiger det prisbasbelopp som enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäk-

*ringsbalken gällde vid den tid-
punkt då skadan inträffade.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen gav 2007 Djursmittsutredningen i uppdrag att göra en bred översyn av lagstiftningen om djursjukdomar och zoonoser, analysera behovet av åtgärder från samhällets sida och föreslå nödvändiga ändringar i nuvarande lagstiftning (dir. 2007:175). I uppdraget ingick att utreda om det var möjligt och lämpligt att helt eller delvis ersätta dagens skattefinansiering av åtgärder inom djurhälsoområdet med ett annat finansieringssystem som medför en annan kostnadsfördelning mellan staten och den privata sektorn. Statens rätt att kräva kompensation (s.k. regressrätt) i fall då utbrott av epizootier eller zoonoser orsakas av uppsåt eller av försumlighet skulle också tydliggöras.

I utredningens betänkande Folkhälsa – Djurhälsa, Ny ansvarsfördelning mellan stat och näring (SOU 2010:106), som lämnades i januari 2011, föreslogs att nuvarande lagstiftning på djurhälsoområdet skulle ersättas med en ny samlad lag och en förordning om hantering av smittor hos djur, där också en bestämmelse om regressrätt ingick i förordningen. Beredning av betänkandet pågår inom regeringskansliet.

Inom Landsbygdsdepartementet upprättades därefter departementspromemorian Införande av regressrätt för staten i samband med bekämpning av djursmittor (Ds 2012:43). En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Landsbygdsdepartementet (dnr L2012/2617).

4 Nuvarande förhållanden

4.1 Gällande bestämmelser

Stora delar av lagstiftningen som berör djurhälsa är harmoniserad på unionsnivå. EU-rättsakterna, främst i form av direktiv som genomförs i nationell lagstiftning, föreskriver de åtgärder som ska vidtas vid utbrott av allvarliga sjukdomar hos djur som har stor potential att sprida sig. Bestämmelserna syftar till utrotning av smittämnet.

Bekämpning av djursjukdomar regleras i Sverige i huvudsak i fyra lagar: epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658), bisjukdomslagen (1974:211) och lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. Lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. syftar till att förbättra djurhälsoläget, men innehåller i princip inga regler om tvingande åtgärder för att bekämpa smittsamma djursjukdomar. Huvuddelen av regleringen återfinns dock i myndighetsföreskrifter, där EU:s direktiv och beslut på området har genomförts.

4.1.1 Epizootilagen

Epizootilagen är den äldsta regleringen rörande bekämpning av djursjukdomar. Enligt 1 § gäller lagen sådana allmänfarliga djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa (s.k. epizootiska sjukdomar). Allmänfarliga sjukdomar definieras som sjukdomar som kan utgöra ett allvarligt hot mot människors eller djurs hälsa eller medföra stora ekonomiska förluster för samhället.

Vilka sjukdomar som är allmänfarliga och omfattas av epizootilagen anges i föreskrifter utfärdade av Jordbruksverket, se Statens jordbruksverks föreskrifter om epizootiska sjukdomar m.m. (SJVFS 1999:102). I nuläget omfattas ett trettio-tal smittämnen. Gemensamt för dessa är att de i dag inte finns i landet och att det ska vara möjligt att utrota dem om de introduceras.

När en epizootisk sjukdom konstaterats ska enligt epizootilagen obligatoriska åtgärder vidtas för att utrota smittämnet och befria landet från sjukdomen. Myndigheterna ges i lagen långtgående befogenheter som syftar till snabba och effektiva åtgärder. Jordbruksverket har det operativa ansvaret för bekämpning av epizootiska sjukdomar och beslutar bl.a. om förbud mot besök och transporter ut och in i det område där smitta förekommer (s.k. smittförklaring). Förbud mot transporter eller andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor kan också meddelas för områden som gränsar till ett smittat område. Vanligen avlivs samtliga djur i smittade besättningar och gården saneras innan nya djur får sättas in.

Ansvaret för de kostnader och förluster för lantbrukare som uppstår på grund av smittbekämpningsåtgärder fördelas mellan staten och den enskilde. Att bekämpningen av epizootiska sjukdomar till stor del finansieras med skattemedel har motiverats med att konsumenterna har nytta av att Sverige har ett gott djurhälsoläge och därmed en hög kvalitet på livsmedlen, vilket även bidrar till ökade möjligheter till export. Då även de enskilda djurproducenterna och näringen som sådan har nytta av bekämpning av epizootier har dock ansetts att de ska bidra finansiellt (Prop. 1998/99:88, Bekämpning av smittsamma djursjukdomar, s. 24).

Den som orsakas kostnader och förluster på grund av de åtgärder som vidtas enligt epizootilagen har rätt till ersättning från staten. Avlivade djur och saneringskostnader ersätts helt, medan kostnader för produktionsbortfall ersätts till hälften. För vissa särskilt smittsamma sjukdomar ersätts dock även produktionsbortfall i sin helhet. Ersättning lämnas dock enbart för kostnader och förluster som föranletts av en myndighets beslut enligt lagen. Kostnader och förluster som uppkommer enbart på grund av sjukdomen ska inte ersättas (nämnda prop. s. 25).

4.1.2 Zoonoslagen

Zoonoslagen gäller sjukdomar och smittämnen hos djur som kan spridas naturligt från djur till människa och som inte omfattas av epizootilagen, samt för vilka det finns tillräckliga kunskaper för effektiv kontroll och bekämpning. Dessa smittämnen behöver dock inte ge upphov till sjukdom hos djur. I föreskrifter från Jordbruksverket anges vilka sjukdomar

som omfattas – i nuläget endast salmonella, se Statens jordbruksverks föreskrifter om zoonotiska sjukdomar (SJVFS 1999:101).

Zoonoslagen innefattar bestämmelser om såväl förebyggande åtgärder som åtgärder för bekämpning av zoonoser om smitta påvisas. Precis som vid epizootier kan ingripande åtgärder som obligatorisk slakt och smittrening beslutas för att bekämpa zoonoser.

I och med att zoonotiska sjukdomar eller smittämnen kan överföras från djur till människor kan de innebära kostnader såväl för de drabbade som för samhället. Därtill måste även det lidande som sjukdomen kan innebära för djur och människor beaktas. Att kontrollera och bekämpa zoonotiska sjukdomar har därför ansetts vara en statlig angelägenhet (prop. 1998/99:88 s. 33 och 40).

Det finns dock inga regler om ersättning i anledning av kontroll och bekämpning i zoonoslagen. Möjligheten till ersättning regleras istället i sin helhet i zoonosförordningen (1999:660), där det i 5 § anges att ersättning kan lämnas för vissa kostnader och förluster. I förarbetena till lagstiftningen har påpekats att staten inte är skyldig vare sig på skadeståndsrättslig eller annan grund att svara för kostnader och förluster i samband med bekämpning av zoonoser, utan att avsikten med reglerna om ersättning vid utbrott av salmonella endast har varit att i skälighetsomfattning mildra de ekonomiska konsekvenserna för drabbade djurägare. De ska därför betraktas som offentlighetsrättsliga bestämmelser till förmån för enskilda (nämnda prop. s. 40).

Principen för ersättning i zoonosförordningen skiljer sig därmed från epizootilagen, där en rätt till ersättning slås fast i lagen. Epizootiska sjukdomar drabbar överraskande och utan möjlighet för den enskilde djurägaren att förebygga utbrottet, medan risken för zoonoser som salmonella är något som måste beaktas av varje djurägare och som kan minskas påtagligt genom förebyggande åtgärder. På grund av denna skillnad lämnas också en högre ersättning till djurägare vid utbrott av epizootier. För åtgärder mot salmonella är ersättningen dessutom beroende av hur stor risken för smitta är med hänsyn till djurslag, omfattningen av produktionen och produktionsformen (nämnda prop. s. 40).

Det utgår ingen ersättning till slaktkycklingproducenter och vissa former av specialiserad nötkreatursproduktion. I vissa andra former av fjäderfäproduktion samt i vissa former av smågrisuppfödning ersätts lantbrukare till 70 % för avlivade djur, sanering och produktionsbortfall om gården är ansluten till vissa kontrollprogram, annars utgår ingen ersättning.

I övriga produktionsformer ersätts lantbrukare till 70 % för avlivade djur, sanering och produktionsbortfall om gården är ansluten till kontrollprogram, och till 50 % om gården inte är ansluten.

De djurägare som helt eller delvis saknar möjlighet till ersättning från staten kan istället teckna försäkringar för kostnader vid salmonella-utbrott.

4.1.3 Andra lagar på området

Bekämpning av sjukdomar hos bin regleras i en egen lag, bisjukdomslagen. Enligt ett bemyndigande i lagen får regeringen föreskriva vilka bisjukdomar som ska bekämpas. Enligt nuvarande bisjukdomsförordning (1974:212) omfattar lagen tre sjukdomar: amerikansk yngelröta, kvalstersjuka och varroasjuka. Enskilda som drabbas av förlust eller kostnad på grund av åtgärder enligt bisjukdomslagen har enligt bisjukdomsförordningen möjlighet att få ersättning endast för förintade bisamhällen med 100 kr per bisamhälle. Ersättning lämnas dock endast om minst fyra bisamhällen förintats och avdrag för självrisk om 300 kr ska ske. För förintande av bisamhälle som sker för bekämpning av varroasjuka kan dock ersättning lämnas med 900 kr för varje bisamhälle.

Lagen om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen) ska bl.a. tillämpas på kartläggning och kontroll av smittsamma djursjukdomar och åtgärder för att förebygga och hindra spridning av sådana sjukdomar. Provtagningslagen är till skillnad från epizooti- respektive zoonoslagen inte begränsad till vissa sjukdomar. Den ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter om provtagning och bekämpning av i princip alla smittsamma djursjukdomar. Enligt förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. (provtagningsförordningen) har dessa uppgifter i huvudsak delegerats till Jordbruksverket. Enskilda har ingen ovillkorlig rätt till ersättning av statliga medel för kostnader och förluster på grund av åtgärder enligt provtagningslagen, men enligt provtagningsförordningen kan ersättning utgå om det finns särskilda skäl.

4.2 Kostnader för bekämpning av djursmittor

Till skillnad från kostnaderna för åtgärder enligt bisjukdomslagen och provtagningslagen, som varit tämligen konstanta och låga, har kostnaderna för åtgärder enligt epizootilagen och zoonoslagen fluktuerat kraftigt och varit höga, särskilt under femårsperioden 2006-2010. Under tioårsperioden 2001-2010 var kostnaden i genomsnitt ca 100 miljoner kronor per år; 40 miljoner för epizootier och 60 miljoner för salmonella. Kostnaden för bekämpning av epizootier och salmonella är den enskilt största utgiftsposten inom djurhälsoområdet.

4.3 Högsta domstolens avgörande i fråga om regressrätt

Lantmännen ekonomisk förening (Lantmännen) sålde under 2003, från sin fabrik i Norrköping, foder som visade sig vara salmonellasmittat till gårdar i framförallt Östergötland. Sedan smitta konstaterats vidtog Jordbruksverket åtgärder med stöd av zoonoslagen, bl.a. genom att låta slakta ett stort antal grisar. Staten betalade ut sammanlagt ca 82,5 miljoner i ersättning till lantbrukare som drabbats av kostnader eller förluster på grund av Jordbruksverkets åtgärder.

Staten ansökte därefter om stämning mot Lantmännen och yrkade att Lantmännen skulle förpliktas att till staten återbetala den ersättning som utgått till lantbrukarna. Lantmännen bestred statens yrkande och anförde att staten inte hade någon laglig rätt att kräva Lantmännen på utgivna belopp. Frågan hänsköts till Högsta domstolen (HD) som i sitt beslut (se NJA 2008 s. 100) hänvisade till tidigare praxis där det fastslagits att kostnader för åtgärder som myndigheter är skyldiga att utföra får anses vara av sådan natur att de inte utan särskilt lagstöd kan återkrävas. Enligt HD borde inte heller ersättningar som staten med stöd av en offentlig-rättslig författning betalar till enskilda kunna återkrävas av annan utan uttryckligt författningsstöd om inte särskilda skäl medger det. Då zoonoslagen saknar regler om återkrav och HD inte heller fann särskilda skäl för att staten skulle ha regressrätt förklarade HD att staten inte hade någon s.k. regressrätt gentemot Lantmännen för den ersättning som Jordbruksverket hade betalat till lantbrukarna.

5 Överväganden och förslag

5.1 Införande av regressrätt för staten

Regeringens förslag: En bestämmelse om regressrätt, dvs. möjlighet för staten att inträda i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd om staten betalat ersättning för kostnader eller förluster som också varit ersättningsgilla på skadeståndsrättslig grund, ska tas in i epizootilagen och zoonoslagen. Statens regressrätt ska gälla endast till den del skadan ersatts av staten och med högst det utgivna beloppet samt endast om det utgivna beloppet överskrider ett prisbasbelopp enligt socialförsäkringsbalken.

Regeringens bedömning: Statens regressrätt bör inte begränsas till vissa typer av skadeståndsfordringar.

Regressrätten bör inte omfatta rätt till ränta på skadeståndsfordran.

Det bör inte införas någon särskild bestämmelse om preskription för fordringar på grund av regressrätt.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning, med undantag för att det i promemorian även föreslogs att staten skulle ha rätt till ränta från dagen för utbetalning av ersättning.

Remissinstanserna: *Hovrätten över Skåne och Blekinge, Justitiekanslern, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Kronofogdemyndigheten, Kammarkollegiet, Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, Jordbruksverket, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, Havs- och vattenmyndigheten och Föreningen Veterinärer i Sverige* tillstyrker eller är positiva till promemorians förslag. *Göteborgs tingsrätt* och *Kammarrätten i Stockholm* anger att de inte har något att invända mot förslaget.

Justitiekanslern har ingen erinran mot att Justitiekanslern ska föra statens talan i mål om regressrätt.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Svensk Försäkring, Svenska Ägg och Sveriges Djurbönder ekonomisk förening är negativa till förslaget. Dessa remissinstanser framhåller att den uppkomna skadans storlek är beroende av de åtgärder som staten ensidigt, med beaktande av allmänna intressen, beslutar om. Vare sig skadelidanden eller skadevällaren har möjlighet att begränsa skadan, vilket de enligt en allmän skadeståndsrättslig grundprincip har skyldighet att göra.

LRF, Svenska Ägg och Sveriges Djurbönder ekonomisk förening menar att om staten ändå ska ha regressrätt bör den begränsas till fall av uppsåt eller grov oaktsamhet och i övrigt kunna inskränkas med hänsyn till en skälighetsbedömning, där det beaktas i vilken mån staten bidragit till att fördyra skadan, den skadevällandes eget agerande, om kostnaderna står i rimligt förhållande till den skadevällande gärningen m.m. En relativt begränsad vårdslöshet – ex där en djurhållare omedvetet säljer ett djur med salmonella – kan annars leda till mycket omfattande konsekvenser. Dessutom bör preskriptionstiden för statens fordran vara kortare än tio år.

LRF och Sveriges Djurbönder ekonomisk förening tillägger att staten inte heller bör kunna åberopa regressrätt gentemot primärproducenter och hänvisar bl.a. till att Sverige kan, om regressrätten utnyttjas, delvis gå miste om rätt till återbetalning från EU-budgeten av bekämpningskostnader. Detta medför att Sverige indirekt stödjer andra länders djurproduktion och medför en konkurrensnackdel för svenska producenter.

Svensk Försäkring anför att åtgärder inom ramen för offentligt finansierade samhälleliga skyddsinsatser enligt HD:s praxis normalt skall bäras av det allmänna. Med detta som bakgrund, men även då staten i sitt budgetäskande har att ta ställning utbrott enligt lagen, saknas bärande skäl för att regress ska få förekomma. Om staten tilldelas regressrätt kommer en skadevällarens/lantbrukarens ansvarsförsäkring sannolikt kunna tas i anspråk för statens krav utan att försäkringsgivaren har möjlighet till skadebegränsning, vilket strider mot allmänna försäkringsprinciper. Den rätt för en skadelidande att ställa krav direkt till skadevällares försäkringsgivare som regleras enligt 9 kap. 7 § försäkringsavtalslagen (2005:104) skulle enligt förslaget tillkomma staten. Regressrätten har då inte heller någon preventiv effekt på skadevällaren.

Näringslivets regelråd (NNR) menar att regressrätten bör begränsas till fall av uppsåt eller grov oaktsamhet. Då regleringen berör små näringsidkare och frågor som kräver betydande veterinärkompetens blir föreslagen ordning obalanserad om inte regressrätten inskränks. Därtill kan det ifrågasättas om regressrätten kan ha någon preventiv effekt eftersom sakområdets komplexitet gör det svårt för gemene man att förstå vikten av att inte utföra vissa typer av handlingar.

Skälen för regeringens förslag

Statens roll vid bekämpning av djursmittor

Som beskrivits i avsnitt 4.1 har det av flera skäl ansetts som en statlig angelägenhet att bekämpa epizootier och zoonoser. Det allmänna intresset av att utrota eller i vart fall så långt som möjligt begränsa spridningen av sådana sjukdomar har också ansetts innebära att det är motiverat att med skattemedel, i viss utsträckning, ersätta den djurägare som drabbas ekonomiskt av bekämpningsåtgärder. Det ska dock framhållas att det inte

finns någon grundlagsreglerad eller övrig absolut skyldighet för staten att utbetala ersättning för kostnader och förluster på grund av smittbekämpande åtgärder. Det finns därmed inget hinder mot att staten i lag (eller under vissa förutsättningar förordning) inskränker sitt ersättningsåtagande i syfte att fördela statens begränsade resurser på det mest ändamålsenliga sättet.

Varför ska staten ha regressrätt?

Spridning av epizootier och zoonoser kan medföra allvarliga konsekvenser både för den enskilde och för samhället i stort. Kostnaderna för bekämpning av epizootier och zoonoser kan också bli mycket höga, även vid ett enda utbrott.

Genom HD:s beslut i rättsfallet NJA 2008 s. 100 (se avsnitt 4.3) har fastslagits att staten saknar rättslig möjlighet att återkräva ersättning som utbetalats till djurägare från den som genom smittspridning har orsakat en skada. För att en sådan s.k. regressrätt ska finnas för staten krävs att det införs ett uttryckligt författningstöd.

Det är enligt regeringens mening inte rimligt att den som bidragit till att uppsåtligen eller av vårdslöshet sprida sådana allvarliga smittor ska undgå skadeståndsansvar på grund av att staten valt att kompensera den skadelidande. Epizooti- och zoonoslagstiftningarna har tillkommit för att garantera de skadelidande rätt till ersättning och inte för att befria den som på skadeståndsrättslig grund hade varit betalningsansvarig. Det kan även vara av principiell betydelse för efterlevnaden av lagstiftning som syftar till smittskydd att den som brutit mot en smittförebyggande handlingsregel och orsakat smittspridning åläggs ett betalningsansvar.

Flertalet av remissinstanserna har också ställt sig bakom ett sådant resonemang.

Ett antal remissinstanser, däribland *LRF* och *Svensk Försäkring*, är dock negativa till promemorians förslag och har huvudsakligen hänvisat till att den uppkomna skadans storlek är beroende av de åtgärder som staten ensidigt beslutar om samt att varken skadelidanden eller skadevällaren har möjlighet att begränsa skadan, vilket de normalt är skyldiga att göra enligt skadeståndsrättsliga principer.

Regeringen vill redan nu understryka att ett förslag om regressrätt som utformas i enlighet med promemorians förslag inte innebär att staten ska ha rätt att rikta andra krav mot den skadeståndsskyldige än vad den skadelidande kunnat göra. Om staten har ersatt kostnader eller förluster hos djurägaren som inte varit ersättningsgilla på skadeståndsrättslig grund ska staten inte kunna begära betalning för dessa av den skadeståndsskyldige. Staten kan inte heller överta rätten till skadestånd för en skada som staten inte ersatt.

Det är i och för sig riktigt, som bl.a. *LRF* och *Svensk Försäkring* framhållit, att de tvingande åtgärder som normalt beslutas av staten i samband med utbrott av epizootier och zoonoser rent faktiskt förhindrar den drabbade djurägaren och den som orsakat smittspridning (eller i förekommande fall dennes försäkringsgivare) att själva vidta åtgärder för att begränsa den enskilde djurägarens skada. Att en sådan skadebegränsning inte kunnat ske bör emellertid, enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer, kunna beaktas vid fastställande av skadeståndets storlek.

Regeringen anser inte heller att det finns anledning att befara, vilket *Svensk Försäkring* antyder, att den som har tecknat en ansvarsförsäkring skulle vara ointresserad av att undvika skadeståndsansvar med följd att den preventiva effekten av skadeståndansvaret skulle utebli.

LRF och *Sveriges Djurbönder ekonomisk förening* har påpekat att om statens kostnader för bekämpning av djursjukdomar genom utnyttjande av regressrätt överförs till en privat aktör går staten miste om delar av återbetalningen från EU av bekämpningskostnader. Sverige skulle därigenom indirekt stödja andra länders djurproduktion och skapa en konkurrensnackdel för svenska producenter. Regeringen anser att de principiella skäl som talar för införande av regressrätt klart överväger intresset av att tillförsäkra Sverige maximal medfinansiering från EU av sjukdomsbekämpning. Med tanke på det begränsade antal fall där regressrätt kan komma ifråga bedömer regeringen också att den eventuella påverkan på konkurrensmöjligheterna för svenska producenter som kan uppstå blir ytterst marginell.

Regeringen anser mot bakgrund av vad som sagts att det bör införas en möjlighet för staten att, i stället för den som primärt drabbats av skadan, utkräva ersättning från den som orsakat skadan. Bestämmelsen bör i enlighet med vad som föreslagits i promemorian utformas så att staten inträder i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd med anledning av skadan, till den del skadan omfattas av ersättningen.

Detta innebär som tidigare nämnts att regressrätten endast gäller för kostnader och förluster som både ersatts enligt epizooti- eller zoonoslagstiftningen och utgjort ersättningsgill skada på skadeståndsrättslig grund. Ersättning vid epizootier och zoonoser lämnas enbart för kostnader och förluster som föranletts av en myndighets beslut. Kostnader och förluster som uppkommer enbart på grund av sjukdom ska inte ersättas (prop. 1998/99:88 s. 25 och 40).

Som ett förenklat och hypotetiskt exempel för att illustrera regressrättens omfattning kan nämnas följande. A säljer medvetet en gris med en allvarlig smitta till B, som har 100 grisar. Av dessa självdör 25 grisar till följd av smittan. Hos 50 grisar konstateras smitta och Jordbruksverket beslutar om slakt av dessa. Hos resterande 25 grisar kan ingen smitta konstateras, men enligt Jordbruksverkets beslut slaktas och destrueras även dessa för att garantera att ingen ytterligare smittspridning sker. B kan av staten få ersättning för de 75 grisar som slaktats på grund av beslut från Jordbruksverket, men inte för de 25 som självdött, då den förlusten inte beror på någon åtgärd beslutad av Jordbruksverket. B kan begära skadestånd av A för de 25 grisar som självdött och troligen även för de 50 slaktade grisar där smitta konstaterats, då detta kan betecknas som en ersättningsgill skada orsakad A:s skadegörande handling. Där emot är det inte säkert att B kan begära ersättning av A för de 25 friska grisar som slaktats enligt Jordbruksverkets beslut, eftersom denna förlust kan anses sakna tillräckligt orsakssamband med A:s skadegörande handling eller i övrigt inte anses ersättningsgill enligt skadeståndsrättsliga principer. Staten har i så fall endast rätt att av A kräva ersättning motsvarande värdet av de 50 grisar som smittats till följd av A:s agerande och för vilka staten betalt ersättning till B.

Det är alltså inte så att staten ensidigt kan besluta om vilka åtgärder som helst och sedan med stöd av den föreslagna bestämmelsen begära

skadestånd för dessa. Det blir upp till den domstol som prövar en talan om regressrätt att bedöma i vilken utsträckning de kostnader eller förluster som staten ersatt också är ersättningsgilla enligt skadeståndsrättsliga principer och omfattas av statens regressrätt. Det kan även påpekas att det är staten som vid en domstolsprövning har bevisbördan för att en skadeståndsgrundande handling har begåtts, att det finns ett tillräckligt orsakssamband mellan den skadegörande handlingen och den skada som staten begär ersättning för samt att skadan uppgår till den storlek som påstås.

Omfattningen av statens regressrätt

Den djurägare som drabbas av en smitta kan i vissa fall ha ett anspråk enligt 2 kap. 1 § skadeståndslagen (1972:207) på ersättning från den som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållat sakskada genom spridning av smitta till vissa djur. I den mån skadevållaren genom smittspridning gjort sig skyldig till brott finns även en rätt till ersättning för rena förmögensskador enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen. Den drabbade djurägaren kan också ha en skadeståndsfordran på annan rättslig grund, t.ex. på grund av avtalsförhållande med den som orsakat skada.

I promemorian framhålls att även i fall där skadeståndsskyldighet kan föreligga på annan rättslig grund än vållande, t.ex. på grund av s.k. strikt ansvar eller kontraktsförhållande, kan det finnas ett berättigat intresse för staten att kunna utkräva kompensation från den skadeståndsskyldige. Det kan noteras att staten i rättsfallet NJA 2008 s. 100 grundade sitt påstående om skadeståndsskyldighet i första hand på strikt ansvar, i andra hand på utfästelse och i tredje hand på oaktsamhet. Staten bör ha samma möjligheter som den ursprunglige skadelidande att till grund för sin talan åberopa alternativa grunder för skadeståndsskyldighet. Den föreslagna bestämmelsen om regressrätt bör därför innefatta alla former av skadeståndsfordringar.

Flera remissinstanser har anfört att regressrätten bör begränsas till fall av uppsåt eller grov oaktsamhet och har uttryckt oro för att en relativt begränsad vårdslöshet – t.ex. där en djurhållare omedvetet säljer ett smittat djur – kan leda till mycket omfattande konsekvenser.

Regeringen vill inledningsvis framhålla att det i fall där en djurhållare omedvetet sålt ett smittat djur och inte heller haft någon anledning att misstänka smitta i sin besättning eller i övrigt överträtt någon smittförebyggande handlingsregel, kan ifrågasättas om djurhållaren överhuvudtaget kan anses vara skadeståndsskyldig på utomobligatorisk grund. Den föreslagna regressrätten innebär inte att den som faktiskt orsakar smittspridning åläggs något utökat skadeståndsansvar, utan endast att staten, istället för den skadelidande, ska ha möjlighet att åberopa de rättsliga grunder för skadestånd som redan gäller mot den som orsakat en skada. Regeringen delar promemorians bedömning att statens rätt inte bör begränsas till vissa skadeståndsfordringar.

Flera remissinstanser har också framfört att statens regressrätt bör kunna inskränkas med hänsyn till en skälighetsbedömning, där det beaktas i vilken mån staten bidragit till att fördyra skadan, den skadevållandes eget agerande, om kostnaderna står i rimligt förhållande till den skadevållande gärningen m.m. Sådana omständigheter bör emellertid enligt gällande

rätt kunna beaktas vid fastställande av skadestånd (jfr t.ex. möjligheterna till jämkning enligt 6 kap. 1 och 2 §§ skadeståndslagen).

I sammanhanget kan också påpekas att det enligt regeringens bedömning endast i ett begränsat antal fall kommer att kunna utredas och visas att någon orsakat smittspridning genom ett agerande som kan medföra skadeståndsansvar. Om staten i den situationen verkligen bör utnyttja sin regressrätt och väcka talan vid domstol beror på en mängd ytterligare faktorer i det enskilda fallet, t.ex. möjligheterna till framgång med hänsyn till rätts- och bevisläget, målets principiella betydelse, storleken på ersättningsanspråket, kostnaderna för att driva processen och motpartens betalningsmöjligheter. Regeringen delar promemorians bedömning att någon reglering av när och hur staten bör utöva sin regressrätt inte är lämplig, med undantag för begränsningen till ett visst lägsta belopp.

Vem ska föra statens talan?

I mål som rör statens rätt förs statens talan av Justitiekanslern om inte någon annan myndighet utsetts att sköta denna uppgift, se 2 § förordningen (1975:1345) med instruktion för Justitiekanslern. Med tanke på att talan om regressrätt även fortsättningsvis kommer att komma ifråga endast i ett begränsat antal fall delar regeringen promemorians bedömning att det inte finns skäl att utse någon annan myndighet än Justitiekanslern att föra statens talan.

Ränta på regressfordran

I promemorian föreslogs att staten skulle ges rätt till ränta på det utgivna beloppet från betalningsdagen. Vid utformningen av promemorians förslag beaktades bl.a. bestämmelsen om regressrätt i 17 § brottsskadelagen (1978:413). Begreppet ”intill det utgivna beloppet” i 17 § brottsskadelagen har tolkats som att staten inte har rätt att av skadevållaren utkräva ränta på det utgivna beloppet för tiden efter det att utbetalningen skett till den skadelidande. I brottsskadelagsutredningens betänkande föreslogs därför att bestämmelsen förtydligas genom att det särskilt anges att staten har rätt till ränta på det utgivna beloppet från betalningsdagen (SOU 2012:26 s. 210 f.). Som skäl för att staten bör ha en sådan rätt till ränta framhölls bl.a. att det utgör ett betalningsincitament för den betalningsskyldige och att staten, då en regressfordran ofta kvarstår under lång tid, bör ges ett visst inflationsskydd i form av ränta (s. 212 f.). Då samma skäl kan anses göra sig gällande även i fråga om statens regressrätt mot den som är skadeståndsskyldig på grund av smittspridning föreslogs i promemorian att staten skulle ges rätt till ränta.

Regeringen kan dock konstatera att brottsskadeersättning i flera avseenden skiljer sig från den ersättning som utbetalas vid epizootier och zoonoser, bl.a. genom att brottsskadeersättning som huvudregel utgör ersättning för skada i anledning av ett uppsåtligt brott. Enligt 4 § femte stycket räntelagen (1975:635) har skadelidanden rätt till ränta på en sådan skadeståndsfordran från den dag då skadan uppkom. Det är rimligt att anta att skadan i dessa fall alltid uppkommer innan den statliga ersättningen för skadan utbetalats. Staten hamnar då inte i en bättre sits

än den ursprungligen skadelidande om staten har rätt till ränta från dagen för utbetalningen av den statliga ersättningen.

För skadeståndsfordringar som inte grundas på uppsåtligt brott gäller däremot, enligt 4 § tredje stycket räntelagen, att ränta vanligen kan utgå först från den dag som infaller trettio dagar efter att borgenären har framställt krav på ersättning och lagt fram den utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras. Något sådant betalningskrav på skadevällaren kommer normalt inte att ha framställts, vare sig av den drabbade djurägaren eller av staten, innan den statliga ersättningen betalas ut enligt epizooti- och zoonoslagstiftningen.

Avsikten med den föreslagna regressrätten är inte att staten ska få en bättre eller mer omfattande rätt till skadestånd än den djurägare som ursprungligen lidit skada. Det är därför enligt regeringens bedömning inte lämpligt att föreskriva att staten i detta fall ska ha rätt till ränta från tidpunkten för utbetalning av den statliga ersättningen eftersom den skadelidande i många fall vid denna tidpunkt inte skulle ha haft en sådan rätt till ränta. Det faktum att den skadelidande har möjlighet att ansöka om ersättning från staten medför dessutom att den skadelidande i de flesta fall aldrig framställer något betalningsanspråk mot den som orsakat skada. Den skadeståndsskyldige får därmed ingen faktisk möjlighet att i ett tidigt skede reglera sin skuld till skadelidanden, vilket annars skulle ha kunnat ske. Det är med andra ord svårt att tillerkänna staten rätt till ränta utan att riskera att den skadeståndsskyldige försätts i en sämre position än om han varit betalningsansvarig direkt mot den skadelidande. Det kan också tilläggas att staten vid utbrott av epizootier och zoonoser endast undantagsvis kommer att hävda regressrätt, medan staten vid utbetalning av brottsskadeersättning regelmässigt utövar regressrätt mot gärningsmannen. Det finns därmed även av denna anledning klart starkare skäl för att staten ska tillförsäkras rätt till ränta vid regressrätt på grund av utbetald brottsskadeersättning än vid utövande av den nu föreslagna regressrätten. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att staten inte bör ha rätt till ränta på fordran grundad på den föreslagna regressrätten.

Preskription av statens fordran

Flera remissinstanser har invänt att preskriptionstiden för statens fordran på grund av regressrätt bör vara kortare än tio år. Det har ansetts orimligt att lantbrukare och andra mindre näringsidkare under en så lång tid ska leva med risken av få ett sådant potentiellt mycket stort betalningskrav riktat mot sig.

Regeringen konstaterar att tioårig preskriptionstid generellt gäller för betalningskrav gentemot näringsidkare enligt preskriptionslagen (1981:30). Enligt regeringens mening finns det inte anledning att ha avvikande regler just för fordran på grund av den föreslagna regressrätten. Tvärtom kan det vara tidskrävande att utreda hur smittspridning gått till och bedöma om någon kan anses ha bidragit till smittspridningen på ett sådant sätt att skadeståndsskyldighet kan komma ifråga. Dessa omständigheter talar för att den generella preskriptionstiden bör gälla.

5.2 Rätt att återkräva för högt utbetalda belopp

Regeringens förslag: Ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om rätt för den myndighet som regeringen bestämmer att besluta om återbetalning av felaktigt eller för högt utbetalda belopp ska föras in i epizootilagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer inte med regeringens. Det föreslås att en bestämmelse om rätt att återkräva ersättning som betalats ut med ett för högt belopp, inom tio år från det att beloppet betalades ut, överförs från epizootiförordningen (1999:659) till epizootilagen (1999:657).

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker eller har inte någon invändning mot promemorians förslag.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser att det bör klargäggas under vilka förutsättningar en rätt till återkrav avseende för högt utbetalade belopp ska föreligga och menar att det kan ifrågasättas om en rätt till återkrav ska förekomma i fall där betalningsmottagaren i god tro inrättat sig efter betalningen (*condictio indebeti*).

Kronofogdemyndigheten tillstyrker förslaget, med synpunkten att det bör klargöras om Jordbruksverkets beslut om återkrav av för höga utbetalningar kan verkställas av kronofogdemyndigheten, om beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas samt om dröjsmålsränta ska utgå på återkravsfordran.

Skälen för regeringens förslag: De grundläggande bestämmelserna om rätt till ersättning i samband med bekämpning av epizootiska sjukdomar finns i epizootilagen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer har därutöver getts avgränsande bemyndiganden att meddela ytterligare föreskrifter. I 13 a § epizootiförordningen finns i dag en bestämmelse om rätt till återkrav för staten då ersättning utbetalts med för högt belopp. Denna bestämmelse baseras emellertid inte på något bemyndigande i epizootilagen. Mot denna bakgrund föreslogs i promemorian att bestämmelsen skulle flyttas från epizootiförordningen till epizootilagen.

Så som *Hovrätten över Skåne och Blekinge* och *Kronofogdemyndigheten* påpekat kan det dock finnas skäl att ytterligare klargöra och avgränsa förutsättningarna för att staten ska kunna återkräva ersättning som utbetalats felaktigt eller med ett för högt belopp (jfr t.ex. 108 kap. 2 § socialförsäkringsbalken). Regeringen anser dock att en sådan reglering av krav på återbetalning liksom i dag bör ske på förordningsnivå och föreslår därför att ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om återkrav införs i epizootilagen.

5.3 Reglering av ersättning i zoonoslagen

Regeringens förslag: Den grundläggande bestämmelsen om möjlighet till ersättning för den som, på grund av föreskrifter eller beslut som meddelas med stöd av zoonoslagen, har drabbats av vissa angivna kostnader och förluster överförs från zoonosförordningen till zoonoslagen.

Regeringens bedömning: Den närmare avgränsningen av möjligheten till ersättning bör göras i en förordning, vilket klargörs genom en upplysningsbestämmelse.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har framfört några synpunkter avseende förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Som skäl för den nuvarande placeringen av reglerna om ersättning i zoonosförordningen (1999:660) har anförts att det inte finns någon rättslig skyldighet för staten att utbetala ersättning och att det därför är fråga om offentlig-rättsliga bestämmelser till förmån för enskilda. Därtill nämns att reglerna är relativt omfattande och detaljerade (prop. 1998/99:88 s. 40).

Den föreslagna bestämmelsen om regressrätt påverkar enskildas inbördes förhållanden och måste därför meddelas genom lag. Att ersättningsreglerna utgör gynnande föreskrifter som regeringen kan meddela utan bemyndigande utesluter inte heller att sådana bestämmelser meddelas i lag (se 8 kap. 8 § regeringsformen). Det framstår som mest logiskt att en grundläggande bestämmelse om ersättning, liksom i epizootilagstiftningen, framgår av zoonoslagen (1999:658). Att bestämmelsen flyttas till lag inverkar emellertid inte på dess rättsliga innebörd (se nämnda prop. s. 40). Bestämmelsen anger alltså endast att ersättning kan lämnas och innebär inte någon skyldighet för staten att svara för kostnader och förluster vid bekämpning av zoonoser. Den närmare regleringen av möjligheten att få ersättning och omfattningen av ersättningen bör även fortsättningsvis ske i förordning. De regler som i dag finns i zoonosförordningen och som på olika sätt begränsar möjligheten till ersättning kan, med beaktande av den föreslagna bestämmelsen i zoonoslagen, stå kvar. Det bör dock införas en upplysningsbestämmelse i lagen som klargör att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter i ämnet.

5.4 Ikraftträdande- och övergångsregler

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2014.

Regeringens bedömning: Statens regressrätt bör tillämpas endast på skadefall som inträffat efter ikraftträdandet. Några övergångsbestämmelser om detta behövs inte.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Umeå* har ingen erinran mot förslaget, förutom att förvaltningsrätten anser att det i övergångsbestämmelser uttryckligen bör anges att statens regressrätt endast ska tillämpas på skadefall som inträffat efter ikraftträdandet. Lagstiftning bör vara tydlig för dem som berörs som parter och för de myndigheter och domstolar som har ansvar för tillämpningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: De föreslagna författningsändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer tillämpas nya skadeståndsregler endast på skadefall som inträffat efter ikraftträdandet och någon särskild övergångsbestämmelse är då inte nödvändig (se bl.a. prop. 2000/01:68 s. 62).

6 Konsekvenser

6.1 Syftet med lagändringarna och alternativa lösningar

Förslaget innebär att det i epizootilagen (1999:657) och zoonoslagen (1999:658) införs en möjlighet för staten att inträda i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd om staten betalat ersättning för kostnader eller förluster som också varit ersättningsgilla på skadeståndsrättslig grund (regressrätt). I rättsfallet NJA 2008 s. 100 har fastslagits att ersättningar som staten med stöd av en offentligrättslig författning betalar till enskilda inte kan återkrävas av annan utan uttryckligt författningsstöd om inte särskilda skäl föranleder det. Några sådana regler om återkrav finns inte i nuläget i epizootilagen eller zoonoslagen och i det angivna rättsfallet ansågs inte heller särskilda skäl föreligga. För att tillförsäkra staten regressrätt är det därför nödvändigt att införa en regel om detta i lag.

6.2 Kostnader och konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen innebär endast sådana marginella kostnadsökningar för Jordbruksverket, Justitiekanslern, Sveriges domstolar och Kronofogdemyndigheten som kan rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Domstolsverket* delar bedömningen att förslagen endast medför marginella kostnadsökningar för Sveriges Domstolar, men vill framhålla att även om förslagen inte ensamma kommer att kräva några större öknings av resurser till domstolarna kan ett flertal mindre

resurskrävande reformer sammantaget medföra att mer betydande resurstillskott är nödvändiga.

Skälen för regeringens bedömning: Även efter införandet av en lagstadgad regressrätt för staten kommer frågan om att återkräva utbetalad ersättning från annan bara att uppkomma i ett begränsat antal situationer. Endast i vissa av dessa fall kommer staten att välja att driva skadeståndstalan i domstol. Hanteringen av ärenden rörande regressrätt kommer därmed endast att medföra marginella kostnadsökningar för de myndigheter som involveras.

Det är inte möjligt att beräkna vilka statliga intäkter som införandet av regressrätt kan medföra. Även om talan om regressrätt inte kommer att föras i så många fall, kan ett enda mål avse relativt stora summor. Statens fordran i NJA 2008 s. 100 uppgick till hela 82,5 miljoner kr. Vilket belopp som slutligen kan inflyta till staten är beroende av såväl i vilken mån staten har framgång med sin talan i domstol som av den skadeståndsskyldiges betalningsförmåga.

7 Författningskommentar

7.1 Förslag till lag om ändring i epizootilagen (1999:657)

16 a §

Bestämmelsen innebär ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om återkrav av ersättning som utbetalats felaktigt eller med ett för högt belopp. En bestämmelse om sådana återkrav finns redan nu i 13 a § epizootiförordningen (1999:659), men bestämmelsen har inte grundats på något bemyndigande i lagen.

16 b §

Genom denna bestämmelse, som är ny, införs en rätt för staten att inträda i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd om staten betalat ersättning för kostnader eller förluster som också varit ersättningsgilla på skadeståndsrättslig grund (regressrätt). Övervägandena finns i avsnitt 5.1. Statens regressrätt omfattar alla typer av skadeståndsfördringar oavsett rättslig grund. Staten kan dock endast hävda regressrätt för kostnader och förluster som både har ersatts enligt epizootilagstiftningen och utgör ersättningsgill skada på skadeståndsrättslig grund. Om staten ersatt kostnader eller förluster hos djurägaren som inte varit ersättningsgilla på skadeståndsrättslig grund kan staten inte begära betalning för dessa av den skadeståndsskyldige. Staten kan inte heller inträda i rätten till skadestånd för sådan skada som inte omfattats av den statliga ersättningen.

I *andra stycket* anges att statens rätt till regress föreligger endast om den utbetalda ersättningen överstiger ett prisbasbelopp. Begränsningen till ett prisbasbelopp innebär en anpassning till den regressöverenskommelse som gäller inom Försäkringsförbundet.

7.2 Förslag till lag om ändring i zoonoslagen (1999:658)

11 a §

Bestämmelse om möjlighet till ersättning i första stycket fanns tidigare i 5 § första stycket zoonosförordningen (1999:660) och har nu flyttats till zoonoslagen. Bestämmelsen har kommenterats i avsnitt 5.3. Regeln har inte ändrats i sak utan anger endast att ersättning kan lämnas för vissa kostnader och förluster. Den innebär inte någon skyldighet för staten att svara för kostnader och förluster vid bekämpning av zoonoser.

Andra stycket innehåller en upplysningsbestämmelse om att regeringen även fortsättningsvis närmare kan reglera möjligheten att få ersättning och omfattningen av ersättningen i förordning.

11 b §

Bestämmelsen har samma lydelse som 16 b § i epizootilagen. Det som anförs där gäller även för 11 b §.

Sammanfattning av promemorian Införande av regressrätt för staten i samband med bekämpning av djursmittor Ds 2012:43

Bilaga 1

I promemorian föreslås att det i epizootilagen (1999:657) respektive zoonoslagen (1999:658) införs en bestämmelse om rätt för staten att inträda i en ersättningsmottagares rätt till skadestånd om staten betalat ersättning för kostnader eller förluster som också varit ersättningsgilla på skadeståndsrättslig grund (s.k. regressrätt). Dessutom föreslås att en bestämmelse om rätt för staten att återkräva för högt utbetalda belopp införs i zoonosförordningen (1999:660). Därtill föreslås vissa justeringar i reglerna om ersättning i epizooti- och zoonoslagstiftningen.

I promemorian föreslås författningsförslagen träda i kraft den 1 januari 2014.

Lagförslag i promemorian Införande av regressrätt för staten i samband med bekämpning av djursmittor (Ds 2012:43)

Förslag till lag om ändring i epizootilagen (1999:657)

Härigenom föreskrivs att det i epizootilagen (1999:657) ska införas två nya paragrafer, 16 a och 16 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 a §

Om ersättning enligt 15 § har betalats ut med för högt belopp, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer återkräva det som har betalats ut för mycket. Beloppet får krävas tillbaka inom tio år från det att beloppet betalades ut.

16 b §

Om ersättning enligt 15 § betalas till någon som är berättigad till skadestånd inträder staten i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd med anledning av skadan, i den mån skadan omfattas av ersättningen och med högst det utgivna beloppet samt därpå löpande ränta från betalningsdagen.

Staten inträder dock endast till den del som det utgivna beloppet enligt första stycket överstiger det prisbasbelopp som enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken gällde vid den tidpunkt då skadan inträffade.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Härigenom föreskrivs att det i zoonoslagen (1999:658) ska införas två nya paragrafer, 11 a och 11 b §§, samt närmast före 11 a § en ny rubrik med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning

11 a §

Ersättning av statsmedel kan lämnas till den som på grund av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna lag drabbas av

1. kostnad eller förlust genom att djur avlivas eller att djur och djurprodukter samt avfall och annat material oskadliggörs,

2. kostnader på grund av smittrening utöver normal rengöring,

3. kostnader för särskilda åtgärder i samband med slakt,

4. produktionsbortfall eller

5. kostnad eller förlust i annat fall om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer finner att det finns särskilda skäl.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om ersättning.

11 b §

Om ersättning enligt 11 a § betalas till någon som är berättigad till skadestånd inträder staten i ersättningsmottagarens rätt till skadestånd med anledning av skadan, i den mån skadan omfattas av ersättningen och med högst det utgivna beloppet samt därpå löpande ränta från betalningsdagen.

Staten inträder dock endast till den del som det utgivna beloppet enligt första stycket överstiger det prisbasbelopp som enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken gällde vid den tidpunkt då skadan

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Förteckning över remissinstanserna (Ds 2012:43)

Bilaga 3

Efter remiss har yttrande över förslagen i promemorian Införande av regressrätt för staten i samband med bekämpning av djursmittor (Ds 2012:43) inkommit från Hovrätten över Skåne och Blekinge, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Umeå, Justitiekanslern, Domstolsverket, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Kronofogdemyndigheten, Kammarkollegiet, Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Havs- och vattenmyndigheten, Lantbrukarnas Riksförbund, Svensk försäkring, Familjejordbrukarnas Riksförbund, Föreningen Veterinärer i Sverige, Svenska Hästavelserförbundet, Svenska Ägg och Sveriges Djurbönder ekonomisk förening.

Förutom instanserna på remisslistan har även Näringslivets regelråd inkommit med yttrande.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått från att svara eller meddelat att de inte har några synpunkter: Länsstyrelsen i Södermanlands län, Statskontoret, Ekonomistyrningsverket, Konkurrensverket, Regelrådet, Hästnäringens Nationella Stiftelse, Svenska Kennelklubben och Sveriges Kattklubbers Riksförbund, Hushållningssällskapens Förbund, Agria, Aktiebolaget Trav och Galopp, Biodlingsföretagarna, Dina Försäkringar, Ekologiska Lantbrukarna, Fiskhälsan FH AB, Folksamgruppen, Förbundet Sveriges Småbrukare, Försäkringsbolaget If, KRAV Ekonomisk förening, Kött- och Charkföretagen, Renägarförbundet, Sveland Försäkringar, Svenska Djurhälsovården, Svenska Fåravelserförbundet, Svenska Hundklubben, Svenska Ridsportförbundet, Svenska Travsportens Centralförbund, Svensk Fågel Service AB, Svensk Galopp, Svensk Mjölk, Sveriges Biodlares Riksförbund, Sveriges Grisföretagare, Sveriges Nötköttproducenter, Sveriges Pälsdjursuppfödare Riksförbund, Sveriges Veterinärförbund, Trygg Hansa och Vattenbrukarnas Riksförbund.